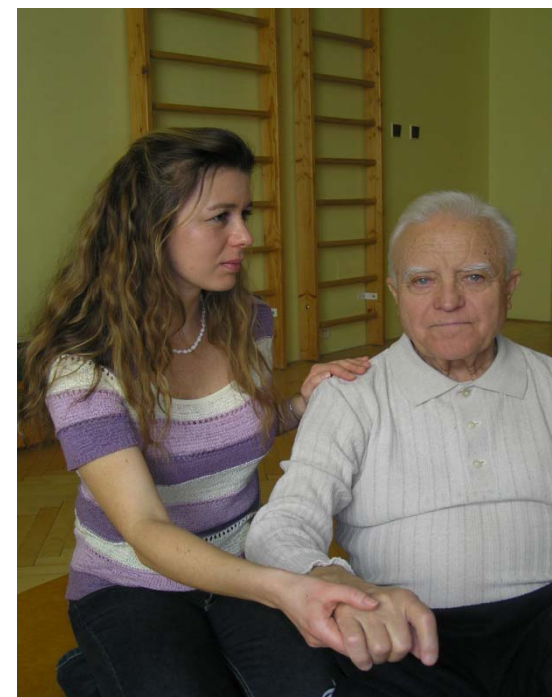
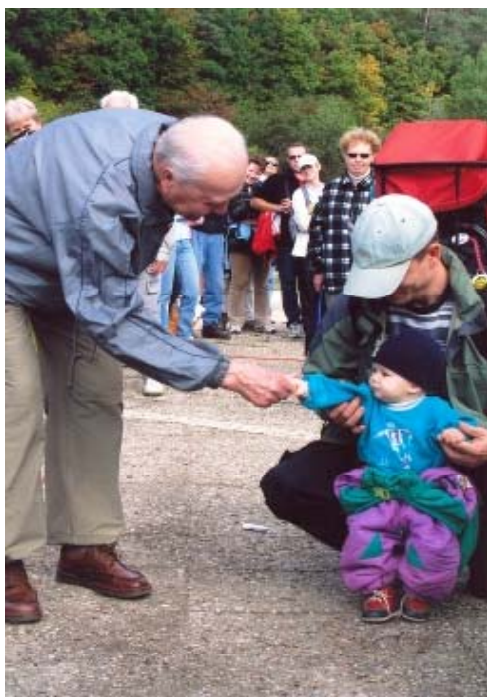

Sdílené bydlení jako další nástroj bytové politiky města?

Brno 29. května 2014

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Jitka Tesařová
Odbor sociální péče
Magistrát města Brna

65+ v Brně

71.349

18,9%

DPS

(domy s pečovatelskou službou)
nezávislí, částečně závislí

900 bytů (48 domů)
cca 900 žadatelů

nájem 1.500 – 3.000 Kč/měs.
(25 - 65 Kč/m²)

DpS

(domovy pro seniory)
zcela závislí

2.200 lůžek
cca 2.000 žadatelů

náklady 25 – 30 tis. Kč/měs.

- klient Ø 10 tis. Kč
- příspěvek na péči 4 – 12 tis. Kč
- rozdíl město Brno

**Sdílené
bydlení ?**

Sdílené bydlení jako další nástroj bytové politiky města?

Práním každého z nás je mít možnost dožít svůj život ve známém prostředí vlastního bytu nebo domu s případnou podpůrnou péčí či jeho bezbariérovými úpravami. To je samozřejmě ideální stav, ale realita často bývá jiná.

Většina lidí nad 65 let žije ve svých domácnostech. O změnách v souvislosti s bydlením začíná senior, případně jeho rodina, uvažovat teprve tehdy, když dochází ke zhoršení pohybových nebo smyslových schopností, ztrátě partnera, zhoršující se finanční situaci nebo ke kumulaci těchto událostí.

Stěhování do menších a levnějších bytů není jednoduché vzhledem k jejich nedostatečné nabídce a k vysokým cenám ve vztahu k finančním možnostem většiny současných důchodců. Jako řešení se nabízejí byty v domech s pečovatelskou službou, kterých máme v Brně cca 900. O tyto byty se zvýhodněným nájemným je velký zájem, bytový odbor MMB aktuálně registruje cca 900 žádostí. Ročně je uspokojen přibližně každý devátý žadatel.

V domech s pečovatelskou službou mohou žít důchodci - lidé **nezávislí**, kteří jsou zcela soběstační, stejně tak lidé **částečně závislí**, kteří potřebují podporu a pomoc při náročnějších aktivitách denního života, např. nakupování, vedení domácnosti, úklidu, transportu apod. Situace, kdy se člověk žijící v DPS stane **zcela závislým**, se však řeší jeho přemístěním do domova pro seniory, což je pro mnohé stresující představa.

K setrvání seniorů ve vlastních domácnostech co nejdéle napomáhají terénní a ambulantní služby. Celkem 14 pečovatelských služeb poskytuje péči cca 8 tisícům klientům v Brně. Rodinám, které pečují o seniora doma, pomáhá rovněž tzv. respitní péče.

Pobytová zařízení – domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, se čím dál více specializují na služby pro lidi, kteří již skutečně potřebují stálou péči – osoby mobilní, dlouhodobě upoutané na lůžko či vyžadující trvalý dohled pro syndrom demence a poruchy chování apod. Jedná se především o osoby, kterým je přiznán tzv. příspěvek na péči s vyšším stupněm závislosti. V Brně máme cca 2200 lůžek v domovech pro seniory (zařízení města a NNO). Zhruba stejně velký je počet neuspokojených žadatelů o pobyt v domově pro seniory. Nejsou zde zahrnuta zařízení soukromých poskytovatelů, kteří tuto službu začali poskytovat nedávno a nejsou podporováni z rozpočtu města Brna.

V poslední době narůstá v Brně počet osamělých seniorů, kteří bydlí v nájemních bytech a pro něž se výše nájemného a služeb stává neúnosná. Po zaplacení nájmu jim z důchodu zůstává částka, která jim neumožňuje zajistit jejich životní potřeby. Z hlediska stávající legislativy nejsou vzhledem k výši důchodu sociálně potřebnými a jejich situaci tudíž nelze řešit prostřednictvím dávek hmotné nouze, případně dávkami státní sociální podpory. Přestěhování do menšího a levnějšího bytu je obtížné. Řešením by byla směna bytu nebo byt v DPS, na který je čekací doba v řádech roků. Často tito senioři nemají ani prostředky na stěhovací náklady, ani na zaplacení pečovatelských služeb.

Prostor mezi DPS a DpS by mohl vyplnit nový typ komunitního bydlení, a to tzv. **sdílené bydlení s možností doprovodných sociálně-zdravotních služeb**. Je to chybějící článek mezi

životem v domácnosti a v různých institucích. Inspirovali jsme se již před lety ve Vídni, kde již velmi dlouho fungují tzv. **bytová společenství seniorů** (Seniorenwohngemeinschaften).

Jedná se o sdílené bydlení ve speciálně upravených bytech, které zaručuje svým klientům jak soukromí ve vlastním pokoji, tak společnost a vzájemnou pomoc. Tyto **speciálně upravené bezbariérové byty** mají tři až osm samostatných pokojů vybavených vlastním nábytkem, případně ledničkou. V bytě je jeden až dva záchody, bezbariérová koupelna, společné prostory jako kuchyňka s jídelnou a obývací prostor.

Sdílené bydlení je určeno osobám, které ze zdravotních či sociálních důvodů nemohou nebo nechtějí bydlet samy a přitom jejich stav není takový, aby musely být umístěny v domově pro seniory. Tato bytová společenství seniorů navštěvují pravidelně pečovatelky, sociální pracovníce, zdravotní sestra, případně lékař, a to dle skutečných potřeb obyvatel. V noci jsou klienti sami bez personálu. Pro případ nouze jsou napojeni na dispečink tísňového volání, který v případě potřeby zajistí rychlou pomoci.

Tento způsob komunitního bydlení seniorů představuje v podstatě **optimální způsob**, jak si zachovat co největší samostatnost a soukromí, aniž by člověk musel být sám, bez kontaktů a bez pomoci. Klienti si navzájem pomáhají, společně navštěvují různé kulturní akce, zúčastňují se akcí v komunitních centrech, kde se mohou setkávat s lidmi všech generací z okolí.

Výše platby za bydlení a sociální služby závisí na výši důchodu, případně příspěvku pro bezmocnost. Nejsou-li příjmy dostačující pro zaplacení nájmu a služeb, doplácí rozdíl město. Domy, v nichž jsou byty umístěny, mají různého majitele, často je jím samo město. Bytová společenství spravují a služby v nich poskytují nevládní organizace. V řadě případů Vídeň poskytla nevládní organizaci půjčku na adaptaci vhodného bytu pro společenství seniorů.

Řada klientů žila před tím, než se přestěhovali do tohoto typu bydlení, dlouhá léta v domově důchodců. Tito klienti byli vytipováni psychologem a museli se podrobit určité psychologické přípravě na změněné prostředí. Mnozí z nich se po příchodu do chráněného bytu výrazně zlepšili a více osamostatnili.

Popsaný model komunitního bydlení pro seniory ve Vídni nás velmi inspiroval. Od roku 2006 se z úrovně OSP MMB snažíme o jeho představení a realizaci v Brně. Tento typ bydlení považujeme za alternativu skupinového bydlení v domovech pro seniory. Odpovídá současným principům v poskytování sociálních služeb - demedicinalizace, deinstitucionalizace, deprofesionalizace.

Oporou pro zavedení sdíleného bydlení v Brně jsou výsledky prezentovaného výzkumu, který identifikoval skupinu seniorů, kteří mají tendenci vnímat své výdaje na bydlení jako vysoké a pociťovat větší obavu z možného vystěhování, a to zejména pak pokud mají nízké příjmy, jsou osamělí a jejich zdravotní stav je subjektivně hodnocen jako horší. Tato skupina tvořila přibližně 12 % z celkového souboru dotázaných.

V posledním období sociální pracovníce OSP MMB z referátu péče o osoby ohrožené chudobou řeší v rámci sociální práce desítky případů seniorů, kteří se ocitají v bezvýhodných situacích, kdy stávající dávkový systém bohužel selhává. Tyto případy řeší sociální

pracovnice ve spolupráci s nadačním fondem města Brna, který poskytuje těmto občanům nadační příspěvky. Domnívám se, že tito znevýhodnění senioři mohou být rovněž potencionálními uživateli sdíleného bydlení.

Jsem rovněž přesvědčena, že případné klienty sdíleného bydlení lze nalézt i mezi žadateli o pobyt v DpS nebo DPS – jedná se o cca 3 tisíce seniorů.

Argumentem pro vznik tohoto typu bydlení je skutečnost, že je levnější než klasické rezidenční služby sociální péče. Měsíční náklady na pobyt 1 obyvatele v domovech pro seniory se pohybují mezi 25 – 30 tis. korunami, klient platí úhradu cca 10 tisíc korun a příspěvek na péči v rozmezí 4 až 12 tisíc korun měsíčně. Zbývající část nákladů dokrývá město. Pro DpS jsou přijatelnější klienti s vyšším příspěvkem na péči.

V domech s pečovatelskou službou platí senior zvýhodněný nájem, jehož výše je dána výměrou bytu a pohybuje se mezi 3 a 5 tisíci korunami (to je včetně služeb). U sdíleného seniorského bydlení by měly být náklady přibližně srovnatelné s DPS. Klient by platil jen za ty sociální služby, které potřebuje a které si objedná.

Pro zavádění alternativních možností bydlení s doprovodnými sociálně-zdravotními službami hovoří i to, že do budoucna vzhledem k demografické prognóze nelze počítat se zvyšováním investičních prostředků na nové sociální služby pobytového charakteru, ani na navyšování prostředků na příspěvek na péči.

Mám velkou radost, že díky pochopení politického vedení měst Brna – náměstků primátora Ing. Jany Bohuňovské a Ing. Olivera Pospíšila –svítla reálná naděje na uskutečnění projektu sdíleného bydlení pro seniory. Díky jejich podpoře nám byly nabídnuty prostory v centru města. O celém projektu sdíleného bydlení včetně financování stavebních úprav však musí rozhodnout orgány měst Brna, pro které v současné době připravujeme podklady.

Zda se sdílené bydlení stane dalším nástrojem bytové politiky města, ukáže budoucnost. Tento svůj příspěvek na dnešním semináři pokládám za východisko pro další diskusi o tomto typu bydlení a jeho případných klientech. Děkuji vám za pozornost a budu vděčna za jakýkoli námět či inspiraci pro další realizaci tohoto projektu.

Děkuji za pozornost

B | R | N | O

Jitka Tesařová
e-mail: tesarova.jitka@brno.cz